

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 4 maj 1923 kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

Memorial, angående vissa förändringar i riksdagstryckets format och stil.

I en till riksdagen avlåten, den 13 januari 1923 dagtecknad proposition nr 9, som hänvisats till bankoutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva viss begränsning i den för riksdagen avsedda upplagan av kommitté- och sakkunnigbetänkanden. Över detta förslag avgiver utskottet särskilt utlåtande.

I nämnda proposition har föredragande departementschefen jämväl berört frågan om lämpligheten av att vidtaga vissa förändringar i riksdagstryckets format och stil. Departementschefen har i ärendet anfört:

»Jag anser mig i detta sammanhang böra fästa uppmärksamheten därå, att det format, som enligt kungörelsen den 3 februari 1922 blivit bestämt för betänkanden, ingående i samlingen »Statens offentliga utredningar», och som från och med innevarande år även tillämpas beträffande »Svensk författningssamling», är ett annat än riksdagstryckets. Det har syntts mig böra tagas under övervägande, om ej en förändring av riksdagstryckets format lämpligen skulle kunna ske till överensstämmelse med det för de offentliga utredningarna föreskrivna.

Departementschefen.

Det nuvarande riksdagstrycket utföres i två olika format, ett för protokoll och ett för bihang. Tryckningen av protokollen utföres i format 16 × 23.5 cm. med stilyta 11 × 18 cm. och av bihanget i format 20 × 23.5 cm. med stilyta 13.5 × 18 cm. Till protokollen användes kompakt korpusstil och till bihanget kompakt cicero såsom huvudstil. I avseende å de ekonomiska och därmed likartade fördelar, som kunde vinnas genom en förändring av riksdagstryckets format på nyss angivet sätt, har statens tryckerisakkunnige lämnat mig vissa uppgifter. Under förutsättning att såväl protokoll som bihang utföras i samma format, 17 × 25 cm., och med samma stilyta, 13 × 20 cm., som användas för »Statens offentliga utredningar», samt sättas med kompakt corpus såsom huvudstil, skulle framställningskostnaderna minskas för protokollen med omkring 7 procent och för bihanget med omkring 20 procent. Då omfånget av ifrågavarande tryck med den förutsatta åtgärden komme att minskas med omkring 20 procent, vore en däremot svarande besparing uti papperskostnaderna att förvänta. Slutligen skulle ock den fördelen vin-

nas, att det föreslagna formatet skulle kunna sättas med hjälp av alla brukliga sättmaskiner, vilket ej vore fallet med de för närvarande för riksdagstrycket använda formaten.

Att den antydda ändringen av riksdagstrycksformatet skulle vara till fördel i de fall, då kommittébetänkande intages såsom bilaga till proposition, torde ej behöva närmare utvecklas. Därjämte skulle den ifrågasatta ändringen av formatet och minskningen av stilen sammanställd med betänkandenas utslutande ur riksdagstrycket medföra högst betydande besparingar i fråga om hyllutrymme i alla de ämbetsverk och andra lokaler, där riksdagstrycket förvaras.

Nu framhållna omständigheter tala tydligen för den av mig ifrågasatta åtgärden. För att giva en föreställning om riksdagstryckets utseende efter en sådan omläggning har tryckningen av såväl tredje och sjunde huvudtitlarna i årets statsverksproposition som berättelsen om vad i rikets styrelse sedan sista lagtida riksdags sammanträde sig tilldragit utförts i enlighet med vad nyss angivits. Vad formatet i skuret skick angår har någon ändring icke vidtagits beträffande de enstaka delarna av propositionstrycket, men har ett antal extra exemplar av sjunde huvudtiteln likasom nämnda berättelse skurits i det avsedda nya formatet. Härigenom kan alltså erhållas en exakt bild av hur det nya trycket skulle komma att se ut. Även om Kungl. Maj:t äger vidtaga den ifrågasatta förändringen, såvitt rör de i riksdagstryckets bihang ingående propositionerna, är det givet, att en omläggning av propositionsformatet icke bör ske, innan beslut fattats om enahanda förändring beträffande övriga delar av bihanget, i sammanhang varmed jämväl riksdagsprotokollen givetvis böra erhålla samma oktavformat som bihanget. Då denna fråga närmast är en riksdagens inre angelägenhet, läser emellertid från Kungl. Maj:ts sida icke böra till riksdagen framställas förslag i nu förevarande avseende.»

Sedan utskottet i skrivelse den 30 sistlidna januari anhållit om kanslideputerades yttrande över det av departementschefen väckta förslaget, hava kanslideputerade i avgivet yttrande den 16 april 1923 förklarat sig icke hava något att invända emot, att ett förändrat enhetligt format av samma slag som det numera i kommittébetänkanden använda komme till tillämpning i fråga om riksdagstrycket.

Kanslideputerade anföra vidare:

Kanslideputerade. »I berörda proposition har i fråga om stilsorterna framhållits, bland annat, att till protokollen för närvarande användes kompakt korpusstil och till bihanget kompakt cicero såsom huvudstil. I avseende å de ekonomiska och därmed likartade fördelar,* som kunde vinnas genom en förändring av riksdagstryckets format, stilyta och stilsort har av departementschefen åberopats en av statens tryckerisakkunnige till honom avlämnad utredning. Av denna utredning framginge, att under förutsättning att såväl protokoll som bihang utfördes i samma format, 17 × 25 cm., och med samma stilyta, 13 × 20 cm., som användes för »statens offentliga utredningar», samt sattes med kompakt korpus såsom huvudstil, skulle framställningskostnaderna minskas för protokollen med omkring 7 procent och för bihanget med omkring 20 procent.

Under erinran, att ingen förändring avsetts i fråga om stilsort i protokollen, få kanslideputerade beträffande bihangstrycket framhålla, att då detta tryck kommer till användning i betydligt större utsträckning än protokollsstrycket, det synes viktigt att ej stilen däri hålles så fin, att svårighet vållas vid läsning av samma tryck. Kanslideputerade anse därför, att, därest en förändring i stilsorten i bihangstrycket finnes böra vidtagas, stilen icke, såsom i sagda proposition förutsatts, bör bliva kompakt korpus utan *mellanslagen grov* korpus. Enligt vad statens tryckerisakkunnige upplyst för kanslideputerade, skulle jämlikt inom aktiebolaget Norstedt & Söner gjorda beräkningar med nuvarande format och stil för riksdagstrycket kostnaden utgöra

för 1 000 bokstäver av bihanget	kr. 4·75
» 1 000 » » protokoll	» 3·96.

Med övergående till det av Kungl. Maj:t föreslagna formatet samt corpusstil bleve kostnaden

för 1 000 bokstäver	kr. 3·80.
-------------------------------	-----------

Om däremot, i enlighet med vad kanslideputerade tänkt sig, för bihangstrycket användes grov korpusstil med mellanslag, skulle kostnaden i det föreslagna nya formatet för 1 000 bokstäver belöpa sig till 4 kronor 21 öre.

Då tryckningskostnaden för bihangstrycket vid 1922 års riksdag utgjorde 310 946 kronor och för kamrarnas protokoll 88 000 kronor, skulle, med en förändring av stilsorter och format i bihangs- och protokollstrycket enligt Kungl. Maj:ts förslag men under iakttagande tillika av ovan av kanslideputerade föreslagna jämkning i fråga om stilsort i bihangstrycket, uppkomma en besparing av 11·36 procent å förstnämnda tryck och 4·04 procent å sistnämnda tryck, vilken besparing, om de föreslagna åtgärderna kommit till tillämpning å 1922 års bihangs- och protokollstryck, skulle utgjort i runda tal 35 350 kronor respektive 3 550 kronor eller sammanlagt 38 900 kronor.

Då så stora besparingar i förevarande hänseenden stå att vinna, tala starka skäl för att ifrågasatta förändringar i riksdagstrycket komma till stånd.

I riksgäldskontorets förråd skulle visserligen enligt av föreståndaren för riksdagens tryckeriexpedition gjorda beräkningar vid 1923 års riksdags slut finnas ett inneliggande lager å omkring 1 756 ris papper, skuret, i fråga om 320 ris efter nuvarande protokollsformat och i övriga delar i enlighet med bihangstryckets nuvarande format. Inköpspriset för den sålunda beräknade kvantiteten papper har utgjort 24 074 kronor. Då emellertid förlusten genom avgång vid papperets nedskärning till format för ifrågasatta nya användningssättet enligt av sagde föreståndare och statens tryckerisakkunnige gemensamt gjorda beräkningar skulle utgöra allenast 2 571 kronor 27 öre, kan emellertid något hinder för reformens genomförande från och med nästa år ej ligga häri.

Beträffande de ifrågasatta förändringarna vilja kanslideputerade uttryckligen betona, att den grova korpusstil med mellanslag, som enligt kanslideputerades mening skulle användas i bihangstrycket, synes böra omfatta såväl text som siffror; och ej heller böra, då det gäller att i trycket återgiva utredningar och kommittébetänkanden m. m. dylikt, mindre stilsorter få användas, men väl i sådant sammanhang »packad» sättning kunna begagnas. Användning i bihangstrycket av s. k. borgis anse nämligen kanslideputerade icke böra få ifrågakomma.

Genom ovan avsedda åtgärder skulle utöver omfördälda kostnadsminskningar vinnas följande i propositionen berörda eller eljest framträdande fördelar, nämligen att allt tryck för riksdagen bleve uniformt, vilket bland annat medförde, att kommittébetänkanden och utredningar i det nya formatet

skulle kunna intagas som bilagor till riksdagstrycket, att en och samma papperssort kunde användas för allt riksdagstryck ävensom kommittétryck, varigenom avsevärda besparingar i upphandlingskostnaden borde kunna åvägabringas, att alla brukliga sättmaskiner kunde användas vid sättning av allt riksdagstryck, samt att vid förvaringen av trycket hos ämbetsverk eller enskilda avsevärt hyllutrymme kunde inbesparas.»

Utskottet. Beträffande först frågan om riksdagstryckets format förekomma för närvarande två olika sådana, ett för protokoll och ett för bihang. Departementschefen har ifrågasatt, att för detta tryck hädanefter skulle användas endast ett format, nämligen det, som för närvarande tillämpas för betänkannden, ingående i samlingen »Statens offentliga utredningar» ävensom för »Svensk Författningssamling». I likhet med departementschefen och kanslideputerade finner utskottet en dylik förändring böra genomföras, då därigenom bland annat ej obetydliga besparingar skulle vinnas.

Vidkommande därefter frågan om stilsorten har hittills använts för protokollen kompakt korpusstil och för bihanget kompakt cicero såsom huvudstil. Även härvidlag borde enligt departementschefens mening användas en och samma stilsort, nämligen kompakt korpus. I avseende härå hava emellertid kanslideputerade framhållit, att, då bihangstrycket användes i betydligt större utsträckning än protokollstrycket, det vore av vikt, att stilen icke därvid hölles så fin, att svårigheter vållades vid läsningen av detta tryck. Kanslideputerade hava därför ansett, att, om en förändring av stilsorten i bihangstrycket funnes böra vidtagas, stilen borde bli *mellanslagen grov korpus*, därvid framhållits, att denna stil skulle omfatta såväl text som siffror och att vid återgivande av utredningar, kommittébetänkannden o. d. s. k. »packad» sättning kunde begagnas.

Någon förändring av stilsorten i protokollen har sålunda icke ansetts erforderlig.

Med hänsyn till vad kanslideputerade anfört finner utskottet sig böra biträda kanslideputerades förslag angående användande i bihangstrycket av mellanslagen grov korpus. Även genom den sålunda ifrågasatta förändringen skulle en icke obetydlig besparing ernås. Härtill komma åtskilliga andra, av departementschefen och kanslideputerade närmare angivna fördelar.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må besluta, att från och med 1924 års lagtima riksdag skola beträffande riksdagstryckets format och stil iakttagas de förändringar, som här ovan av kanslideputerade föreslagits.

Stockholm den 4 maj 1923.

På bankoutskottets vägnar:

BERNH. ERIKSSON.

Närvarande: Se utlåtande nr 38.

Anm. Vid tryckningen av detta memorial hava i fråga om format, stilyta och stilsort tillämpats de av kanslideputerade ifrågasatta, av utskottet tillstyrkta förändringarna. Texten har sålunda återgivits med mellanslagen grov korpus såsom huvudstil, därvid kanslideputerades yttrande tryckts med s. k. »packad» sättning.
